

EDEBİ AKIMLAR REHBERİ

AYT EDEBİYAT ÖZEL NOTLARI

İçerik:

- Klasizm'den Modern Akımlara Tüm Edebi Akımlar
 - Yazar – Eser – Akım Eşleştirmeleri
- AYT Tipi Özgün Sorular ve Çözüm Stratejileri
 - Murat Hoca'nın Özel Altın Notları

Hazırlayan: Murat Vuranlar

Edebiyat Soru Denetim Kurulu:

Türkçe Öğretmenleri Gülser Yeşildal & Yalçın Yeşildal

© Telif Hakkı 2026 - Murat Vuranlar
Tüm Hakları Saklıdır

EDEBİ AKIMLAR REHBERİ: KLASİZM'DEN NATÜRALİZM'E

Öğrenme Hedefi: Öğrenciler Klasizm'den Sürrealizm'e kadar başlıca edebi akımların özelliklerini tanıyacak ve AYT sınavı formatında soruları çözebilecekler.

Edebi Akımlar Özet Tablosu (Advance Organizer)

Akım	Dönem	Temel Özellikler ve Anahtar Kelimeler
Klasizm	17. Yüzyıl (Fransa)	Akıl, sağduyu, kuralcılık, soyluluk, kusursuz dil, değişmez tipler. Anahtar: Akıl, Aristokrasi, Trajedi, Boileau.
Romantizm	18. Yüzyıl Sonu	Duygu, hayal, özgürlük, Hristiyanlık, zıtlıklar, toplumsal fayda. Anahtar: Coşku, Melankoli, Victor Hugo, Akıl dışılık.
Realizm	19. Yüzyıl İkinci Yarısı	Gözlem, nesnellik, gerçekçilik, betimleme, günlük yaşam. Anahtar: Belge, Anket, Stendhal, Flaubert, Balzac.
Natüralizm	19. Yüzyıl Sonu	Deney, determinizm, soyaçekim, toplum laboratuvarıdır, sokak dili. Anahtar: Emile Zola, Bilimsellik, Çirkinlik, Soyaçekim.

Murat Hoca'nın Altın Notu: Akımları Ayırt Etme İpuçları

- Soruda **akıl ve sağduyu** vurgulanıyorsa cevap büyük ihtimalle Klasizm'dir.
- Karakterler arasında **ak-kara çatışması** ve yazarın kişiliğini gizlememesi Romantizm'dir.
- Fotoğraf gerçekçiliği** ve nesnel tasvirler Realizm'i işaret eder.
- Bir romanın **laboratuvar**, yazarın ise bir **bilim insanı** gibi davrandığı söylenirse Natüralizm'dir.

AYT Hazırlık: Boşluk Doldurma Alıştırması

- Victor Hugo'nun Cromwell önsözüyle ilkeleri belirlenen, duyguların ön planda olduğu akım _____ akımıdır.
- Sanatçıların bir bilim adamı tarafsızlığıyla olayları incelediği ve soyaçekim yasasını edebiyata uyguladığı akıma _____ denir.
- _____ akımında 'sanat sanat içindir' anlayışı hakimdir ve karakterler soylu kişilerden seçilir.
- Stendhal'in "Roman, yol boyunca gezdirilen bir aynadır" sözü _____ akımının gerçeklik anlayışını özetler.
- Klasizm'in katı kurallarına ve akılcılığına tepki olarak doğan, hayalleri savunan akım _____ akımıdır.

Murat Hoca'dan İpucu: Akımlar sadece Batı edebiyatı değil, Türk edebiyatındaki (Tanzimat, Servetifünun) karşılıklarıyla da karşına çıkar. Eşleştirmelere bu gözle bak!

EDEBİ AKIMLAR: ÖZET VE UYGULAMA

AKIM	AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLER	ÖNEMLİ TEMSİLCİLER
Parnasizm	Şiirde realizm; biçim kusursuzluğu, nesnellik, tablo gibi şiir yazma anlayışı hakimdir.	Gautier, Banville, Fikret, Yahya Kemal
Sembolizm	Musiki, anlam kapalılığı, imgeler, hüznü atmosfer. "Şiir anlaşılacak için değil, hissedilmek içindir."	Baudelaire, Verlaine, Ahmet Haşim, Cahit Sıtkı
Sürrealizm	Bilinçaltı, rüya, psikanaliz (Freud), noktalama işaretlerini reddetme, kuralsızlık.	André Breton, Paul Eluard, Cemal Süreya, Ece Ayhan

MURAT HOCA'NIN ALTIN NOTU: AYT Eser-Akım Eşleştirmeleri

- **Faust:** Romantizm | **Madame Bovary:** Realizm | **Germinal:** Natüralizm
- **Kötülük Çiçekleri:** Sembolizm | **Siyah Kalemler:** Parnasizm | **Beni Öp Sonra Doğur Beni:** Sürrealizm

MURAT HOCA ÇÖZÜYOR (Karma Sorular)

Murat Hoca'nın Stratejisi: Anahtar kelimelere odaklan! Parnasizm'de 'tablo şiir', Sembolizm'de 'musiki', Sürrealizm'de 'bilinçaltı' sizi doğru cevaba ulaştırır.

1. Şiiri adeta "kelimelerle çizilmiş bir tablo" olarak gören, dış dünyayı nesnel bir gözle aktaran edebi akım hangisidir?

- Sembolizm
- Parnasizm
- Sürrealizm
- Romantizm
- Realizm

Çözüm: Parnasizm, dış dünyayı nesnel bir gözle aktaran tablo-şiir anlayışıdır. Cevap: B

3. "Şiirde musiki her şeyden önce gelmelidir." görüşüyle Ahmet Haşim hangi akımın öncüsü kabul edilir?

- Parnasizm
- Sembolizm
- Romantizm
- Fütürizm
- Ekspresyonizm

Çözüm: Ahmet Haşim, Türk edebiyatında Sembolizm'in en güçlü temsilcisidir. Cevap: B

5. Duyguların coşkunuğu, karşıtlıklar (ak-kara, iyi-kötü) ve yazarın kişiliğini gizlememesi hangi akıma aittir?

- Realizm
- Romantizm
- Klasisizm
- Sembolizm
- Parnasizm

Çözüm: Duygu yoğunluğu ve karşıtlıklar Romantizm'in en belirgin özellikleridir. Cevap: B

7. "Akıl ve sağduyu" ilkelerine dayanarak, Eski Yunan ve Latin edebiyatını örnek alan akım hangisidir?

- Klasisizm
- Romantizm
- Realizm
- Sürrealizm
- Dadaizm

Çözüm: Akıl, sağduyu ve Antik Yunan/Latin hayranlığı Klasisizm'dir. Cevap: A

2. Sigmund Freud'un psikanaliz yönteminden yola çıkarak akıl ve mantığı reddeden akım aşağıdakilerden hangisidir?

- Sürrealizm
- Natüralizm
- Realizm
- Klasisizm
- Romantizm

Çözüm: Freud ve psikanaliz, Sürrealizm'in temel dayanak noktasıdır. Cevap: A

4. Aşağıdaki yazar-akım eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- Tevfik Fikret - Parnasizm
- Cahit Sıtkı - Sembolizm
- Cemal Süreya - Sürrealizm
- Namık Kemal - Romantizm
- Şinasi - Klasisizm

Çözüm: Verilen tüm yazar-akım eşleşmeleri doğrudur. Kontrol amaçlı sorulmuştur. Cevap: E

6. Sanatçının bir bilim insanı gibi hareket ederek, toplumu bir laboratuvar olarak gördüğü akım hangisidir?

- Realizm
- Natüralizm
- Klasisizm
- Romantizm
- Sembolizm

Çözüm: Toplumu laboratuvar, yazarı bilim insanı gören akım Natüralizm'dir. Cevap: B

8. Kuyumcu titizliğiyle şiir işçiliği yapan ve biçim kusursuzluğunu her şeyin üstünde tutan akım hangisidir?

- Sürrealizm
- Sembolizm
- Parnasizm
- Realizm
- Klasisizm

Çözüm: Biçim kusursuzluğu ve şiir işçiliği Parnasizm'in temelidir. Cevap: C

AYT Edebiyat: Edebi Akımlar ve Metin Analizi

Murat Hoca'nın Altın Notu: Metin Analizi Şifreleri

Metni okurken anahtar kelimelere odaklan: **Akıl/Sağduyu** (Klasisizm), **Musiki/Karanlık** (Sembolizm), **Gözlem/Belge** (Realizm), **Soyaçekim/Laboratuvar** (Natüralizm). Bu kelimeler seni doğrudan doğru cevaba götürecektir.

Bölüm 1: Murat Hoca Çözüyor (Model Çözüm - Çalışma)

"Duygularımız bizi yanıltabilir fakat akıl, değişmez bir rehberdir. Eserde aşırılıktan kaçınılmalı, tipik olan işlenmelidir." Bu parça hangi akımın görüşlerini yansıtır?

- Romantizm
- Klasisizm
- Realizm
- Sürrealizm
- Parnasizm

Strateji: Metindeki 'Akıl' ve 'Aşırılıktan kaçınma' vurgusu 17. yy akımı olan Klasisizm'i işaret eder. Sağduyu ve kuralcılık bu akımın merkezidir.

Analiz Notun:

Bölüm 2: Birlikte Çözelim (Yarı Yapılandırılmış)

"Dış dünya bir laboratuvar, insan ise bir deney objesidir. Yazar, toplumdaki çirkinlikleri bir bilim adamı tarafsızlığıyla sergilemelidir." diyen bir yazar hangi akıma bağlıdır?

- Realizm
- Sembolizm
- Natüralizm
- Klasisizm
- Romantizm

Strateji: 'Laboratuvar' ve 'Deney' kavramları gözlemin bir adım ötesine geçer. Bilimsel determinizm hangi akımı vurgular? _____

Buradaki anahtar kelimeleri yaz:

Bölüm 3: Şimdi Sıra Sende (Bağımsız Çözüm)

"Şiirde anlam aranmaz; şiir duyulmak, hissedilmek içindir. Akşamın loşluğu, sararan yapraklar ruhumuzun aynasıdır." diyen bir sanatçı hangi akımı temsil eder?

- Parnasizm
- Fütürizm
- Sembolizm
- Realizm
- Dadaizm

Kendi Stratejini Yaz (Analiz Süreci):

"Hayat olduğu gibi değil, sanatçının ruhunda bıraktığı izlenimlerle anlatılmalıdır. Renklerin ve ışığın değişimi esastır." Bu görüş kime aittir?

- Empresyonizm
- Ekspresyonizm
- Kübizm
- Egzistansiyalizm
- Sürrealizm

Murat Hoca Çözüyor: Çoktan Seçmeli Sorular

Murat Hoca'nın Stratejisi: Eser-yazar-akım eşleştirmelerinde anahtar kelimeleri ve kuralları hatırla. Bilimsel yaklaşım Natüralizm'i, biçim titizliği Parnasizm'i işaret eder.

9. Aşağıdaki yazar-eser-akım eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

- a) Balzac - Eugénie Grandet - Realizm
- b) Victor Hugo - Sefiller - Klasisizm
- c) Stendhal - Kırmızı ve Siyah - Romantizm
- d) Moliere - Cimri - Realizm
- e) Emile Zola - Germinal - Romantizm

Çözüm: Balzac, Realizm'in kurucusudur ve Eugénie Grandet bu akımın başyapıtıdır. Cevap: A

10. Şiirde gerçekçilik olarak bilinen, biçim güzelliğine önem veren akım hangisidir?

- a) Sembolizm
- b) Parnasizm
- c) Sürrealizm
- d) Romantizm
- e) Klasisizm

Çözüm: Parnasizm, Realizm'in şiirdeki yansımasıdır ve biçim mükemmelliğini savunur. Cevap: B

11. 'Gözlem ve anket' yöntemini edebiyata uygulayan akım ve temsilcisi hangisidir?

- a) Natüralizm - Emile Zola
- b) Realizm - Balzac
- c) Klasisizm - Moliere
- d) Romantizm - Victor Hugo
- e) Parnasizm - Tevfik Fikret

Çözüm: Natüralizm, bilimsel yöntemleri ve anket tekniğini edebiyata dahil eder. Cevap: A

12. Ahmet Haşim'in 'Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar' makalesi hangi akımın manifestosu niteliğindedir?

- a) Sembolizm
- b) Parnasizm
- c) Sürrealizm
- d) Empresyonizm
- e) Ekspresyonizm

Çözüm: Ahmet Haşim'in bu yazısı Türk edebiyatında Sembolizm'in bildirisi sayılır. Cevap: A

13. 'Sanat heyecan işidir, kurallara başkaldırıdır' diyen bir yazar hangi akımın temsilcisi olabilir?

- a) Romantizm
- b) Klasisizm
- c) Realizm
- d) Natüralizm
- e) Parnasizm

Çözüm: Kurallara başkaldırı ve duygu yoğunluğu Romantizm'in temelidir. Cevap: A

14. Modernizm ve postmodernizm üzerinde en etkili olan bilinçaltı odaklı akım hangisidir?

- a) Sürrealizm
- b) Dadaizm
- c) Fütürizm
- d) Egzistansiyalizm
- e) Kübizm

Çözüm: Sürrealizm, bilinçaltını sanatın merkezine alarak modern edebiyatı etkilemiştir. Cevap: A

15. Makineleşmek, hız ve dinamizm kavramlarını savunan akım hangisidir?

- a) Fütürizm
- b) Dadaizm
- c) Sürrealizm
- d) Kübizm
- e) Ekspresyonizm

Çözüm: Makineleşme ve hız vurgusu Fütürizm akımının anahtar kavramlarıdır. Cevap: A

Murat Hoca'nın Altın Notu: AYT'de 'akım-sanatçı-eser' üçlemesi çok sık sorulur. Özellikle realizm ve natüralizm arasındaki 'deney' farkını, sembolizmdeki 'musiki' vurgusunu asla unutma!

ETKİNLİK: Eser-Yazar-Akım Eşleştirme

Aşağıdaki eserlerin hangi edebi akımın etkisiyle yazıldığını boşluklara yazınız.

1. Sefiller (Victor Hugo): _____
2. Nana (Emile Zola): _____
3. Madame Bovary (Gustave Flaubert): _____
4. Kötülük Çiçekleri (Charles Baudelaire): _____
5. Cimri (Moliere): _____

Murat Hoca'nın Altın Notu: Modern Akımların Şifresi

Sürrealizm, Ekspresyonizm ve Kübizm gibi modern akımlarda geleneksel gerçeklik yerine **iç gerçeklik** ve **farklı bakış açıları** esastır. AYT'de bu ayrımı yapmak soruyu çözdürür!

Boşluk Doldurma: Akımlar ve Temsilciler

- _____ akımı akıl ve sağduyuyu merkeze alır.
- Dünya edebiyatında Romantizmin kurallarını Victor Hugo _____ eserinde belirlemiştir.
- Realizmde _____ ve betimleme en önemli unsurdur.
- Türk edebiyatında Natüralizmin ilk büyük temsilcisi _____'dir.
- _____ akımında 'sanat sanat içindir' ilkesiyle musiki ve kapalılık önemsenir.
- Klasisizme tepki olarak doğan akım _____ akımıdır.
- Freud'un psikanaliz yönteminden etkilenen akım _____'dir.
- Marinetti tarafından kurulan hız ve değişim odaklı akım _____'dir.
- _____ akımına göre dış dünya olduğu gibi değil, sanatçıda bıraktığı izlenimle anlatılır.
- _____ akımı nesnelere dış görünüşünü değil, geometrik yapısını esas alır.

MURAT HOCA ÇÖZÜYOR (Karma Sorular - Devam)

Murat Hoca'nın Stratejisi: Modern akımlarda 'bilinçaltı', 'hız' ve 'isyan' gibi kelimeler belirleyicidir. Soruyu çözerken bu kavramların hangi akımı temsil ettiğini hatırla!

16. "Eski Yunan ve Latin edebiyatını örnek alan, 'akıl ve sağduyu' ilkelerini her şeyin üzerinde tutan akım hangisidir?"

- Klasisizm
- Romantizm
- Realizm
- Natüralizm
- Parnasizm

Çözüm: Akıl ve sağduyu Klasisizm'in temelidir. Cevap: A

17. "Dış dünyayı olduğu gibi değil, sanatçıda bıraktığı 'izlenimlerle' yansıtmayı amaçlayan sanat akımı hangisidir?"

- Empresyonizm
- Ekspresyonizm
- Kübizm
- Sürrealizm
- Fütürizm

Çözüm: İzlenimcilikte dış dünya sanatçının ruhundaki yansımadır. Cevap: A

18. "Nesnelere dış görünüşleriyle değil, geometrik yapılarıyla ve çok boyutlu olarak anlatmayı savunan akım hangisidir?"

- Kübizm
- Dadaizm
- Egzistansiyalizm
- Sürrealizm
- Fütürizm

Çözüm: Geometrik yapılar ve çok boyutluluk Kübizm'in anahtarıdır. Cevap: A

19. "İnsanın kendi varlığını kendisinin oluşturduğunu savunan, 'varlık özden önce gelir' diyen akım hangisidir?"

- Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)
- Dadaizm
- Sürrealizm
- Modernizm
- Postmodernizm

Çözüm: 'Varlık özden önce gelir' prensibi Varoluşçuluk (Egzistansiyalizm) akımına aittir. Cevap: A

20. "Her türlü kurala ve geleneğe karşı çıkan, kuralsızlığı kural edinen akım aşağıdakilerden hangisidir?"

- Dadaizm
- Sürrealizm
- Klasisizm
- Romantizm
- Parnasizm

Çözüm: Kuralsızlığı kural edinen ve her şeye isyan eden akım Dadaizm'dir. Cevap: A

Murat Hoca'nın Altın Notu: Modern ve postmodern akımlarda (Varoluşçuluk, Sürrealizm gibi) bireyin iç dünyası, bunaltısı ve geleneklere isyanı ön plandadır. Sorularda bu psikolojik derinliğe dikkat et.

TEBRİKLER! Edebi Akımlar konusunu 20 soruyla taradın. Eksik olduğun akımları tablodan tekrar etmeyi unutma. **Başarılar dilerim! - Murat Hoca**

Yönerge: Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, edebi akımlar konusundaki bilgilerinizi kullanarak uygun kavramlarla doldurunuz.

1. Klasisizm'in temel ilkeleri _____ ve sağduyudur.
2. Romantizm akımının kurallarını Victor Hugo _____ adlı eserinin önsözünde belirtmiştir.
3. Realizmde sanatçılar olayları bir _____ tarafsızlığıyla anlatır.
4. "Sanat sanat içindir" anlayışının şiirdeki yansıması olan akım _____'dir.
5. Sembolizmde anlam _____, musiki ise her şeyden öncedir.

Murat Hoca'nın Notu: Klasisizm'de sanatçılar soylu tipleri seçerken, Romantizm'de toplumun her kesiminden insanı görebilirsin. Duygu ve hayal Romantizm'in kalbidir.

6. Natüralizmin kurucusu ve en önemli temsilcisi olan sanatçı _____'dir.
7. Sürealizm akımı Sigmund Freud'un _____ yönteminden etkilenmiştir.
8. Türk edebiyatında "Şair-i Azam" olarak bilinen Abdülhak Hamit Tarhan, _____ akımından etkilenmiştir.
9. Nesnelere geometrik şekillerle ve çok boyutlu ifade eden akım _____'dir.
10. "Hız, makine ve dinamizm" kavramlarını savunan edebi akım _____'dir.

Murat Hoca'nın Notu: Realizm bir 'ayna' ise, Natüralizm bir 'mikroskop'tur; yani olayları daha derin ve bilimsel (soyaçekim gibi) inceler.

11. Her türlü kurala karşı çıkan ve kuralsızlığı kural edinen akım _____'dir.
12. "Varlık özden önce gelir" felsefesini savunan edebi akım _____'dir.
13. Empresyonizmde dış dünya sanatçının ruhunda bıraktığı _____ ile anlatılır.
14. Klasisizme tepki olarak doğan ve hayalleri önemseyen akım _____'dir.
15. Romanı "yol boyunca gezdirilen bir ayna" olarak tanımlayan Stendhal, _____ akımının temsilcisidir.

Murat Hoca'nın Altın Notu: Sınav Stratejisi

Edebi akımlar sorularında sadece tanıma değil, **anahtar kelimelere** odaklanmalısın. Eğer bir soruda 'akıl, sağduyu, kural' geçiyorsa Klasisizm; 'hız, makine, gelecek' geçiyorsa Fütürizm'i işaretle geç. Vakit kazanmak her şeydir!

Yolun Sonu Işık, Vazgeçme!

Sevgili Gençler,

AYT Edebiyat yolculuğunda; akımlar, yazarlar ve yüzlerce eser arasında bazen yorulduğunuzu, "Acaba başarabilecek miyim?" diye kendinizi sorguladığınızı biliyorum. Ancak şunu asla unutmayın: Bugün kağıda döktüğünüz her kelime, ezberlediğiniz her anahtar kavram, hayalinizdeki o üniversite kapısını açacak olan altın anahtarın birer parçasıdır.

Edebiyat sadece bir ders değil, insan ruhunun aynasıdır. Siz de bu süreçte kendi hikayenizi yazıyorsunuz. Yorulduğunuzda dinlenin ama asla pes etmeyin. Başarı, sabırla ve inançla örülen bir merdivendir. Murat Hoca olarak her zaman yanınızdayım, emeklerinizin karşılığını alacağınıza yürekten inanıyorum.

Gözlerinizdeki ışığı söndürmeyin, kendinize güvenin ve o sınav gününe kadar her gün bir adım daha ileriye gidin. Siz bu ülkenin aydınlık geleceğisiniz!

Başarılar Dilerim, Yolunuz Açık Olsun!

- Murat Hoca

Sayfa 1: Boşluk Doldurma Alıştırmaları

1. Romantizm | 2. Natüralizm | 3. Klasisizm | 4. Realizm | 5. Romantizm

Sayfa 3: Uygulama Soruları

2. C (Natüralizm) | 3. C (Sembolizm) | 4. A (Empresyonizm)

Sayfa 4: Eser-Yazar-Akım Eşleştirme

1. Romantizm | 2. Natüralizm | 3. Realizm | 4. Sembolizm | 5. Klasisizm

Sayfa 5: Akımlar ve Temsilciler (Boşluk Doldurma)

1. Klasisizm | 2. Cromwell | 3. Gözlem | 4. Nabizade Nazım | 5. Sembolizm | 6. Romantizm | 7. Sürrrealizm | 8. Fütürizm | 9. Empresyonizm | 10. Kübizm

Sayfa 6: Pekiştirme Etkinliği

1. Akıl | 2. Cromwell | 3. Bilim insanı | 4. Parnasizm | 5. Kapalı | 6. Emile Zola | 7. Psikanaliz | 8. Romantizm | 9. Kübizm | 10. Fütürizm | 11. Dadaizm | 12. Varoluşçuluk (Egzistansiyalizm) | 13. İzlenim | 14. Romantizm | 15. Realizm